

HORVÁTH ZSOLT – LICHTNECKERT ANDRÁS

A BALATONFÜRED VÁROSÉRT KÖZALAPÍTVÁNY KIADÓI TEVÉKENYSÉGE (1999–2011)

Az 1996-ban alapított Balatonfüred Városért Közalapítvány célja Balatonfüred Város Önkormányzata feladat- és hatáskörébe tartozó helyi érdekű közügyek megoldásának elősegítése, különösen a területfejlesztés, az épített természeti környezet védelme, az alapfokú nevelésről, oktatásról való gondoskodás, a sport támogatása, az egészséges életmód közösségi feltételeinek megteremtése.

A közalapítvány bevételei elsősorban szervezetek, személyek befizetéseiből és alapítványi támogatásokból erednek. Az egyéni támogatók a függelékben néhány sornyi ismertetést írhatnak magukról, családjukról, hivatásukról és Balatonfüredhez való kötődésükről. A terjesztést és a közalapítvány kiadói tevékenysége iránti érdeklődés fenntartását is szolgálja, hogy a könyvbemutatókon meghívóval megjelenők a szerzők által dedikált tiszteletpéldányt kapnak, így egy évtizednyi idő alatt 60 kötetből álló helytörténeti kiskönyvtárat rakhattak össze könyvespolcukon.

A kiadványok köszöntőjét szinte minden esetben a város polgármestere írja, aki a könyvbemutatókon a jelenlétével is megtiszteli a könyvsorozatot. Az új kiadványokról és a könyvbemutatókról rendszeresen tudósít a helyi sajtó és a Füred TV.

A közalapítvány támogatja az emlékhelyek létesítését. 2002-ben kiemelt feladat volt a II. világháború hősei és áldozatai emlékére készült „Katona a hóban” nevű szobor felállítása és a Szívkórház előtti parkban lévő zenepavilon felújítása. A 71-es főút körforgalmában egy 1820-ban készült szőlőprést helyeztek el, amely Balatonfüred egyik jelképe lehet. Közreműködtek és anyagilag támogatták Deák Ferenc emlékművének létrehozását. Támogatásukkal 2006-ban emléktáblát helyeztek el a volt községháza falán, amelyben működött a Balatonfüredi Szőlőműves Felső Népiskola. A levéltári kutatások eredményeként a gyógyfürdőt 1702-ben megalapító Flasker András tiszteletére 2007-ben emléktábla került a Szívkórház falára.

A közalapítvány indokolt esetben pénzügyi támogatást adott a Helytörténeti Gyűjtemény gyarapításához. Jelentősebb tétel volt a pannonhalmi könyvtárban őrzött 1863 és 1917 közötti balatonfüredi nyomtatott vendégnévsorok másolatban való megszerzése. Támogatják Galamb József szőlésze-

ti-borászati felügyelő szakkönyvekből, jegyzetekből álló hagyatékának a megvásárlását.

A Balatonfüred–Csopak Tája Szövetkezet és a települési önkormányzatok támogatásával az 1990-es évektől kezdve 14 Balaton-felvidéki település és a borvidék történeti monográfiája jelent meg és jutott el több tízezres példányszámban ingyenesen a településeken élő családokhoz. Ilyen eredményes szponzorálásra a hazai gyakorlatban nincs példa.

Ebben a sorozatban jelent meg 1999-ben Lichtneckert András szerkesztésében a *Balatonfüred és Balatonarács története* című kötet, az óváros monográfiája. A közalapítvány első és mindmáig legnagyobb kiadással járó feladata a várostörténeti monográfiának több mint négyezer balatonfüredi családhoz való ingyenes eljuttatása volt, amelyet támogatásokból, reklámbefizetésekből sikerült megvalósítani. A monográfia az ezredfordulóig megjelent publikációkra és új kutatásokra építve mintegy kétezer jegyzettel és levéltári forrás felhasználásával készült el. A kötet név-, tárgy- és helymutatója külön kötetben 183 oldalon jelent meg. A természettudósok, régészek, néprajzkutató, irodalom- és sporttörténész által is biztosított gazdag tartalom ellenére a bemutatón a hozzászólók kifejezték az igényt arra, hogy az összetett településszerkezetű és színes társadalmi összetételű Balatonfüred város történelmi múltja minél sokoldalúbban és mélyebben legyen feltárva és publikálva.

A közalapítvány Gubicza Ferenc kuratóriumi elnök sorozatszerkesztésében 1999-től napjainkig hatvan kiadványt jelentetett meg. Az első szakaszban többséget alkottak azok a művek, amelyek a város kiemelkedő közéleti és szakmai tevékenységét felmutató személyiségeinek életútját mutatták be. E műfajban Fülöp Lajos, Zatkalik András és Praznovszky Mihály jeleskedett szerzőként, és helyet kapott a sorozatban a település történetét elsőként feldolgozó Zákonyi Ferenc életműve is. A levéltári kutatások eredményei az első kötet megjelenése után öt évvel jelentkeztek. A közalapítvány 2005-ben kiadta Bánkúti Imre: *Veszprém megye a Rákóczi-szabadságharcban* című munkáját is. 2006-tól a kiadványok megírásába több levéltáros, helytörténész, pedagógus, nyelvész, gazdasági és kulturális területen dolgozó szerző is bekapcsolódott, így ettől kezdve a sorozat többségét a levéltári

forrásokra is építő történeti feldolgozások és forráskiadványok alkották. A Közalapítvány a kiemelkedően teljesítő szerzőknek és szerkesztőknek tb. kulturális nagyköveti címet adományozhat.

A szokásosnál nagyobb volt az érdeklődés Wagner Imre: *A balatonfüredi hajógyár története* és Némethné Rácz Lídia: *Balatonfüred nevezetes épületei* című könyve iránt, amelyet Ráday Mihály mutatott be az alkalomhoz illő környezetben, a Jókai villa kertjében. Elfogyott a *Márványtábla helyett* című, Elek Miklós szerkesztésében megjelent kötet, amely a helyi társadalmat vezető személyiségeknek és családoknak állított méltó emléket. Sokan jöttek el Z. Karkoványi Judit: *Hiányjel: fejezetek a balatonfüredi zsidók történetéből* című kötetének bemutatójára, amelyen emlékezetes előadást tartott Glatz Ferenc akadémikus. Rácz János új szint hozott a kiadványsorozatba a szőlő- és borkultúráról, terménykiállításokról és a balatoni halászatról szóló nyelvészeti szempontokat is érvényesítő munkáival.

Balatonfüred gazdag irodalmi és történelmi hagyományokban. Pálóczi Horváth Ádám, Jókai Mór és a Lipták ház révén irodalmi életünk egyik vidéki központjának számított. Eötvös Károlyon kívül többek említhetőek füredi és balatoni kötődéseik okán. Eddig a közalapítvány öt neves íróról – Krúdy Gyula, Keresztury Dezső, Illyés Gyula, Németh László, Déry Tibor – adott ki önálló kötetet. A gyűjteményes munkák közül kiemelendő Matyikó Sebestyén József 2006-ban kiadott *Oh Füred, drága Helikon* című kötete. *A balatonfüredi színházak és színészet* 1831 és 1861 közötti történetét Hudi József dolgozta fel. A Széchenyi évfordulóra a közalapítvány *A Széchenyi-Széchenyi család és Balatonfüred: történelem és kultusz* című kötetet készült, amelynek megírásával és összeállításával Ács Annát és Lichtneckert Andrászt bízta meg.

Egy évtizedes munka után eljött a kézikönyvek kiadásának ideje. 2011-ben Balatonfüred város a 800. évfordulóját ünnepli. Erre az alkalomra megjelent Tóth-Bencze Tamás *Balatonfüred az évszámok tükrében* című kronológiai kötete és a *Balatonfüredi életrajzi lexikon*, amelynek főszerkesztője Baán Bea. A gyógyfürdő történetéről szóló monográfiával befejeződik az egyes településrészek történetéről szóló sorozat, amelynek tagjai: *Balatonfüred és Balatonarács története* (1999); *Az arácsi szőlőhegy és szőlőhegyi önkormányzat története* (2006, PhD-értekezésként 2008); *A balatonfüredi szőlőhegy és szőlőhegyi önkormányzat története* (2008); *A balatonfüredi savanyúvízi gyógy-*

fürdő és a Szívkörház története (2012). A négy kötetet nagyobb részben Lichtneckert András írta, ill. írja. A közalapítvány tervbe vette a *Balatonfüredi járás történetéről* szóló kötet kiadását is.

Helytörténelem és forráskiadványok a közalapítvány kiadványsorozatában:

Lichtneckert András szerk.: *Balatonfüred és Balatonarács története*, 1999.

Tóth-Bencze Tamás: *Balatonfüred–Balatonarács története névmutatója*, 2006.

Katona Csaba: *Deák Ferenc és Balatonfüred*, 2004.

Fazekas Miklós: *Az észak-balatoni vasút története 1909–1999*, 2005.

Rácz János: *Füredi terménykiállítások és borünnepek*, 2006.

Lichtneckert András: *Az arácsi szőlőhegy és szőlőhegyi önkormányzat története*, 2006.

Tölgyesi József: *A balatonfüredi polgári iskola története 1906–1948*, 2006.

Wagner Imre: *A balatonfüredi hajógyár története 1881–1996*, 2006.

Rácz János: *Balatonfüred a szőlő és a bor nemzetközi városa 1987–2007*, 2007.

Elek Miklós szerk.: *Márványtábla helyett*, 2008.

Katona Csaba: *Slachta Etelka balatonfüredi naplója (1841)*, 2008.

Katona Csaba: *Écsy László balatonfüredi fürdőigazgató naplója 1850–1852, 1856*, 2008.

Lichtneckert András: *A balatonfüredi szőlőhegy és szőlőhegyi önkormányzat története*, 2008.

Némethné Rácz Lídia: *Balatonfüred nevezetes épületei*, 2008.

Lichtneckert András: *Écsy László balatonfüredi fürdőigazgató naplója 1863–1892*, 2008.

Hudi József: *A balatonfüredi színházak és színészet története 1831–1861*, 2008.

Z. Karkovány Judit: *Hiányjel. Fejezetek a balatonfüredi zsidók történetéből*, 2008.

Rácz János: *Gyümölcs, szőlő Balatonfüreden*, 2009.

Wöller István: *Balatonfüredi malmok*, 2009.

Rácz János: *Halászat Balatonfüreden és környékén*, 2010.

Lichtneckert András: *A balatonfüredi fürdőbizottság jegyzőkönyvei 1855–1917*, 2010.

Némethné Rácz Lídia: *A régi Balatonfüred: múltidéző képeskönyv*, 2011.

Tóth-Bencze Tamás: *Balatonfüred az évszámok tükrében*, 2011